

Ministerstwo Sprawiedliwości

**Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha**

DPK-I.050.13.2026
Warszawa, 28 kwietnia 2026 r.

Pan

Tomasz Szymański

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na przedstawiony w piśmie z dnia 9 kwietnia 2026 roku wniosek o przedstawienie opinii w zakresie rozwiązań zaproponowanych w statucie Komisji niezależnych ekspertów do zbadania zjawiska wykorzystywania seksualnego osób małoletnich w Kościele katolickim w Polsce (dalej zwaną jako Komisja) oraz ich zgodności z obowiązującym prawem, uprzejmie wskazuję, co następuje.

Jak wynika z przedmiotowej analizy, co należy podnieść już na wstępie, w niektórych zapisach projektu statutu Komisji zawiera rozwiązania sprzeczne z obowiązującym prawem, umowami międzynarodowymi, których Rzeczypospolita Polska jest stroną, w szczególności z prawem Unii Europejskiej oraz z przepisami kodeksu postępowania karnego, kodeksu karnego i z praktyką orzecznictwa sądowego.

Powyższe zastrzeżenia odnoszą się w szczególności do potencjalnego dublowania przez postępowanie Komisji ustaleń postępowania karnego w stosunku do ofiar przestępstw seksualnych oraz braku gwarancji zachowania przepisów o ochronie pokrzywdzonego i ochronie danych osobowych.

Wprawdzie art. 4 statutu formułuje zasadę, że *„Działalność Komisji nie ma charakteru śledczego oraz wymiaru sprawiedliwości. W razie uzyskania w trakcie prac Komisji informacji uzasadniającej podejrzenie popełnienia przestępstwa Przewodniczący Komisji powiadamia właściwe organy państwowe i kościelne zgodnie z przepisami prawa”* - to

jednakże zapis art. 10 pkt 4 statutu przekreśla wprost tą zasadę, dopuszczając możliwość zbierania osobowego materiału dowodowego w postaci quasi-przesłuchań pokrzywdzonych, świadków i osób wskazywanych jako potencjalni sprawcy czynów wykorzystywania seksualnego osób małoletnich (choć statut określa ich z innej strony, jako „osoby dotknięte bezpodstawnymi oskarżeniami”), zezwalając Komisji na prowadzenie uprzedniego lub wtórnego postępowania wobec postępowania karnego prowadzonego przez Policję, prokuratora i sąd.

Art. 10 pkt 4 statutu stanowi bowiem, że *„Komisja realizuje swoje cele poprzez: stworzenie kanału bezpośredniej i pośredniej komunikacji dla osób chcących przedstawić Komisji swoją krzywdę, której doświadczyli jako małoletni (dalej: osób skrzywdzonych, rozumianych zgodnie z art. 5 § 1 VELM jako **osoby, które twierdzą, że zostały poszkodowane) oraz możliwości wysłuchania tych osób oraz innych osób mających istotną wiedzę dotyczącą analizowanych spraw a także osób dotkniętych bezpodstawnymi oskarżeniami, na zasadzie dobrowolności oraz dokumentowanie ich relacji. Artykuł 9 pkt 1 statutu wprost zakłada „wysłuchanie osób skrzywdzonych”.***

Zauważyć należy, że ze statutu nie wynika co oznacza skrót VELM, jak również, że definicja pokrzywdzonego nie odpowiada ustawowej z k.p.k. (zawartej w art. 49 § 1 k.p.k.)¹, oraz że przepis art. 10 pkt 4 statutu zakłada bezpodstawność oskarżeń i nie precyzuje, czy Komisja będzie podejmować swoje postępowanie **w sytuacjach zakończonych prawomocnymi wyrokami sądowymi skazującymi i próbować dokonywać własnych ustaleń, podważających takie wyroki.**

Abstrahując od powyższych, dość istotnych, zastrzeżeń, rozwiązania przyjęte w art. 9 i 10 statutu zmierzają do uprzedniego (przed wszczęciem postępowania karnego) lub następczego (po jego zakończeniu) „przesłuchiwanie” pokrzywdzonych (zwanego w statucie „wysłuchaniem”), w nieznanym trybie (gdyż nie wiadomo jak wyglądałyby formularze przesłuchań i pouczeń) oraz przy braku gwarancji ochrony praw pokrzywdzonego (pomoc psychologiczna, istnienie opinii biegłych o dopuszczalności takiego przesłuchania), co prowadziłoby do nieuzasadnionego dublowania przedmiotu postępowania z postępowaniem karnym, prowadząc w efekcie do możliwości zaistnienia poszerzonej, wtórnej wiktymizacji ofiar tychże przestępstw.

¹ Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

Powyższe działanie byłoby sprzeczne z rozwiązaniami systemowymi zawartymi m.in. w:

a) **art. 240 k.k. i art. 303 k.p.k.** - zapisy statutu pomijają prawny i powszechny obowiązek zawarty w art. 240 § 1 k.k., którego niewypełnienie stanowi przestępstwo (formalne z zaniechania), a który wskazuje, że „Kto, mając **wiarygodną wiadomość** o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120-124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art. 140, art. 148, art. 148a, art. 156, art. 163, art. 166, art. 189, **art. 197 § 3-5, art. 198, art. 200**, art. 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, **nie zawiadamia niezwłocznie** organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Odnosnie znamienia „wiarygodnej wiadomości” za trafne uznać należy stanowisko podnoszone w doktrynie: „wiarygodność w takim ujęciu nie oznacza, że wiadomość musi zawsze być prawdziwa. Zobowiązany do doniesienia nie ma obowiązku każdorazowo dokładnie jej sprawdzać, nie może to być jednak wiadomość gołosłowna. Wiarygodna wiadomość w ujęciu art. 240 § 1 to wiadomość, w którą uwierzyłby każdy rozsądny obywatel.”²

Z wyżej przedstawionych względów zapis z art. 4 statutu, iżby „w razie uzyskania w trakcie prac Komisji informacji uzasadniającej podejrzenie popełnienia przestępstwa” Przewodniczący tej Komisji zawiadamiał stosowne organy - jest sprzeczny z treścią art. 240 §1 k.k. gdzie wystarczające jest, w celu zaistnienia obowiązku zawiadomienia, powzięcie wiarygodnej wiadomości, a nie dalej idącego - uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Ponadto obowiązek zawiadomienia z art. 240 § 1 k.k. spoczywa na każdym, a nie tylko na Przewodniczącym Komisji. Natomiast zawarte w statucie wyrażenie „uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa” odpowiada treści art. 303 k.p.k. i jest zarezerwowane dla organów postępowania karnego przy podjęciu decyzji o wszczęciu śledztwa. Jeżeli Komisja miałaby decydować o tym, czy pozyskane informacje o wykorzystaniu seksualnym nieletniego stanowią „uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa” jak zawarto w art. 4 statutu, to Komisja przyznaje sobie kompetencje zastrzeżone dla organów ścigania, a w konsekwencji mogłaby dopuścić się zwłoki w zawiadomieniu, w rozumieniu art. 240 § 1 k.k.

² Tak: Maria Szewczyk, Adam Wojtaszczyk, Witold Zondel w „Kodeks Karny. Część szczególna” pod red. Włodzimierz Wróbel, Andrzej Zoll, publ. WKP 2017.

b) z art. 233 § 1 i 2 k.k., art. 175 ust. 1 Konstytucji - kompetencje Komisji zawarte w projektowanym statucie, takie jak:

- „wysłuchanie osób skrzywdzonych” (art. 9 pkt 1, art. 10 pkt. 4 statutu)
- wysłuchanie innych osób mających istotną wiedzę dotyczącą analizowanych spraw (art. 10 pkt. 4 statutu)

- wysłuchanie osób dotkniętych bezpodstawnymi oskarżeniami (art. 10 pkt. 4 statutu)

rodzaj pytania o możliwość wyegzekwowania przez Komisję prawdziwości tychże relacji. Zgodnie z art. 233 § 1 k.k. fałszywego zeznania dopuszcza się ten „kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, a zgodnie z art. 233 § 2 k.k. „warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie”.

Komisja w przypadku badania zaistnienia przestępstw z rozdziału 25 k.k. nie będzie działać na podstawie „postępowania prowadzonego na podstawie ustawy”, lecz statutu.

Systemowi polskiego prawa karnego obca jest instytucja „wysłuchania”, czyli tak naprawdę przesłuchania świadków w sprawach o przestępstwa przez inne podmioty niż organy postępowania karnego.

Zgodnie z Konstytucją, art. 175 ust.1 „Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.”

Ponieważ końcowym rezultatem prac Komisji miałyby być sporządzenie raportu końcowego (art. 9 pkt 4), oraz upublicznienie go (art. 10 pkt. 6 c), prawidłowość dokonanych ustaleń faktycznych posiada zasadnicze znaczenie.

Uwzględniając uprzednio sformułowane zastrzeżenia dotyczące relacji prac Komisji w stosunku do spraw prawomocnie zakończonych wyrokiem, kwestia badania tego typu spraw poprzez formułę osobowych źródeł dowodowych, przy równoczesnym braku narzędzi prawnych w tym przedmiocie, budzi poważne zastrzeżenia natury systemowej.

c) z art. 54 Konwencji stambulskiej, z art. 171 § 4 a k.p.k., a także z art. 8 ust. 1 Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności;

Artykuł 54 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej zawartej w Stambule, 11 maja 2011 roku (Dz.U.2015, poz.961)

stanowi: „Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by w jakimkolwiek postępowaniu cywilnym lub karnym dowody związane z wcześniejszymi życiem seksualnym i trybem życia ofiary były dopuszczane tylko gdy to właściwe i konieczne.”

Uwzględniając tę okoliczność, ustawodawca w 2023 roku wprowadził nowelizację art. 171 k.p.k. przez dodanie § 4a (art. 6 pkt 4 lit. b), który reguluje zakaz zadawania pytań dotyczących życia seksualnego świadka, chyba że zadanie takich pytań będzie niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli pytanie dotyczące życia seksualnego nie będzie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zostanie ono uchylone na mocy dodanego art. 171 § 6 k.p.k. (art. 6 pkt 4 lit. c).

Należy nadmienić, że regulacja ta – zawężając możliwość przesłuchiwanie świadków w zakresie w zakresie uprzedniego życia seksualnego - była jednocześnie wypełnieniem art. 54 Konwencji stambulskiej, który zobowiązał strony do przyjęcia środków ustawodawczych lub innych środków w celu zapewnienia, aby dowody związane z wcześniejszymi życiem seksualnym i trybem życia ofiary były dopuszczane tylko, gdy to właściwe i konieczne.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje, które w postępowaniu karnym ograniczają sąd w przedmiocie czynienia ustaleń w zakresie życia intymnego, nie jest uzasadnione pozyskanie takich uprawnień przez ad hoc powołaną Komisję, która chciałaby takie kompetencje posiadać. Ingerencję w życie seksualne, stanowiącą element życia prywatnego jednostki, ocenia się jako sprzeczną z ogólnym standardem z art. 8 ust. 1 Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności.

d) z art. 185a-185c k.p.k.

– które nakazują jako zasadę **jednokrotne przesłuchiwanie** zarówno małoletniego, jak i pełnoletniego pokrzywdzonego (pełnoletniego w zakresie przestępstw z art. 197-199 k.k.), celem uniknięcia powtórnej wiktylizacji ofiary przestępstwa. Jak przyjmuje się powszechnie, wiktylizacja wtórna (powtórne skrzywdzenie) to negatywne konsekwencje psychiczne i społeczne, jakich doznaje ofiara przestępstwa nie bezpośrednio od sprawcy, lecz w wyniku niewłaściwych reakcji otoczenia, rodziny lub instytucji (policja, sądy) po traumatycznym zdarzeniu. Przejawia się bagatelizowaniem, obwinianiem ofiary lub wielokrotnym przesłuchiowaniem.

W tym kontekście wątpliwości budzi kwestia braku precyzyjnych regulacji w statucie w zakresie kontaktów z ofiarami. Wskazano co prawda na dobrowolny charakter uczestnictwa ofiar, niemniej wspomniany brak precyzyjnego określenia procedury i wytycznych w zakresie postępowania („wysłuchiwanie”) może prowadzić do podwójnej wiktyimizacji.

e) z orzecnictwem Sądu Najwyższego (zwłaszcza uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2024 r. sygn. I KZP 6/23 **dot. dopuszczalności ponownego przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego** i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2024 r. sygn. I KK 378/24 - **zasada jednokrotnego przesłuchania pokrzywdzonego** przestępstwami określonymi w art. 197-199 k.k., który ukończył 15 roku życia).

Podkreślić należy, że nowelizacja z 2023 r. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 14 sierpnia 2023 r.) wzmocniła ochronę świadka - dziecka przed powtórny przesłuchaniem, wprowadzając zasadę, że „pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”

f) w zakresie zgodności z przepisami karnymi ustawy o ochronie danych osobowych.

Artykuł projektowanego statutu zakłada w art. 9 pkt 4 sporządzenie końcowego raportu, a art. 10 pkt. 6 a i c statutu zakłada upublicznienie pełnego raportu końcowego m.in. z zachowaniem danych osobowych. Powyższe rozwiązanie wydaje się wątpliwe w świetle rozwiązań legislacyjnych – tak unijnych jak i krajowych, albowiem uwzględniając specyfikę przetwarzanych danych w raporcie w obszarze seksualności **tj. danych wrażliwych**, zastrzec należy, że są one objęte szczególną ochroną, tak konwencyjną, jak i ustawową. Poza tym **statut nie wskazuje, że zapewni pełną ochronę danych osobowych**, a jedynie, że „zachowa dane osobowe”.

W tej materii należy mieć na względzie treść art. 107 ustawy o ochronie danych osobowych:

1. Kto przetwarza dane osobowe, choć ich przetwarzanie nie jest dopuszczalne albo do ich przetwarzania nie jest uprawniony,

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

2. Jeżeli czyn określony w ust. 1 dotyczy danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, danych genetycznych, danych biometrycznych przetwarzanych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej, danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej,

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat trzech.

Dostrzec należy, że projektowane zapisy statutu nie dają rękojmi niedopuszczenia się czynów o charakterze karnym z ustawy o ochronie danych osobowych, albowiem Komisja miałaby przetwarzać **dane osobowe wrażliwe**, jakimi są m.in. dane dotyczące zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej.

W tym zakresie, z uwagi na ustawowe kompetencje, powinien wypowiedzieć się również Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (UODO).

Podsumowując, należy stwierdzić, że projektowany statut Komisji przyznaje jej szereg kompetencji pokrywających się z kompetencjami istniejących instytucji państwa, albowiem:

- wykrywaniem i zwalczaniem przestępczości zajmują się organy ścigania, w szczególności Policja,

- rozpatrywaniem w toku postępowania karnego spraw wykorzystywania seksualnego osób małoletnich (w tym również w Kościele katolickim) zajmują się prokuratura i sądy (w szczególnym trybie art. 185 a k.p.k. i nast.),

- sprawami tego rodzaju zajmuje się także specjalistyczny organ państwa - Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15.

Zatem przyszłe uprawnienia Komisji, jako odrębnej osoby prawnej o tak szeroko zaprojektowanych kompetencjach w obszarze szczególnie wrażliwym społecznie, jakim jest wykorzystywanie seksualne osób małoletnich, z następczym prawem do publicznego ogłoszenia raportu z jej prac, wzbudzają, jak wynika z opracowanej analizy, szereg zastrzeżeń, w szczególności natury prawno-karnej.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha

Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/